

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP-1128/22**, rješavajući apelaciju **Udruženja građana "Za Doljanku"**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7) i člana 72. st. (4) i (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 22. juna 2022. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija koju je podnijelo **Udruženje građana "Za Doljanku"**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku izdavanja okolinske dozvole, koji se trenutno vodi pred **Kantonalmim sudom u Sarajevu** pod brojem 09 0 U 040581 22 U.

Na osnovu člana 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu** da preduzme neophodne mjere iz svoje nadležnosti da se po hitnom postupku okonča predmetni upravni spor, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu** da najkasnije u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Udruženje građana "Za Doljanku" (u daljnjem tekstu: apelant) iz Jablanice, koje zastupa predsjednik udruženja Dž.Š. podnijelo je 30. marta 2022. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka u upravnoj stvari

izdavanja okolinske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Zlate“. Također, apelant je zatražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi zabranio rad male hidroelektrane „ZLATE“ do pravosnažnog okončanja upravnog spora pred Kantonalnim sudom u Sarajevu ili do drugačije odluke suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantalnog suda u Sarajevu zatraženo je 8. aprila 2022. godine da dostavi odgovor na apelaciju.
3. Kantonalni sud u Sarajevu je odgovor na apelaciju dostavio 14. aprila 2022. godine.
4. Odgovor na apelaciju dostavljen je apelantu radi eventualnog izjašnjenja 20. maja 2022. godine.
5. Apelant u ostavljenom roku nije dostavio izjašnjenje na odgovor.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
7. „EKO-VAT“ d.o.o. Jablanica (u daljnjem tekstu: investitor) je Federalnom ministarstvu okoliša i turizma podnio zahtjev za izdavanje okolinske dozvole za malu hidroelektranu „Zlate“, instalirane snage 4,52 MW vodotok Doljanka, Općina Jablanica.
8. U dnevnim novinama „Oslobođenje“ od 2. februara 2017. godine objavljen je poziv stanovnicima, svim zainteresovanim subjektima i nevladinim organizacijama da uzmu učešće u javnoj raspravi ocjene Studije uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole investitoru za projekat izgradnje navedene male hidroelektrane.
9. Federalno ministarstva okoliša i turizma je Aktom broj UP-I 05/2-23-11-51/15-PM od 6. februara 2017. godine obavijestilo Općinu Jablanica, Mjesnu zajednicu Doljani, UG „Runolist“ Doljani, Jablanica, Mjesnu zajednicu Jablanica II Općina Jablanica, Agenciju za vodno područje slivovi Jadranskog mora i Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona, između ostalog, o namjeri izgradnje navedene male hidroelektrane na lokalitetu Općine Jablanica, da treba osigurati učešće javnosti u postupcima, da se dostavlja Studija uticaja na okoliš radi upoznavanja sa namjeravanim zahvatom i davanja primjedbi i sugestija i da se određuje rok za to, te da će se 20. februara 2017. godine u Sali Općinskog vijeća Općine Jablanica provesti javna rasprava. Javna rasprava je održana 20. februara 2017. godine.

10. Federalno ministarstvo okoliša i turizma je Rješenjem broj UP I 05/2-23-11-51/15-FM od 12. jula 2017. godine izdalo okolinsku dozvolu investitoru za navedenu malu hidroelektranu, sve detaljno navedeno u dispozitivu rješenja.

11. Investitor se 8. januara 2018. godine obratio Službi za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove Općine Jablanica (u daljnjem tekstu: Služba) sa zahtjevom za izdavanje odobrenja za izgradnju navedene male hidroelektrane, sve detaljno navedeno u zahtjevu.

12. U predmetu izdavanja odobrenja za građenje, Služba je Rješenjem broj 04-25-2-358/18 od 12. septembra 2018. godine odobrila investitoru izvođenje radova na izgradnji navedene male hidroelektrane, te odredila da investitor može otpočeti sa izvođenjem radova po tom rješenju tek pošto ono postane izvršno, sve detaljno navedeno u dispozitivu rješenja.

13. Tužilac Dž.Š. je (u svoje ime i u ime građana koji su potpisali peticiju protiv izgradnje male hidroelektrane na rijeci Doljanka) tužbom od 15. oktobra 2018. godine pokrenuo upravni spor radi poništenja rješenja Federalnog ministarstva okoliša i turizma od 12. jula 2017. godine, budući da mu kao zainteresovanoj stranci nije omogućeno učešće u postupku donošenja osporenog rješenja, da mu nije dostavljeno navedeno rješenje, ali je njegovu dostavu zatražio na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama. U tužbi je naveo, između ostalog, da se protivi izgradnji navedene male hidroelektrane, jer se rijeka Doljanka nalazi u Registru prirodne baštine Hercegovačko-neretvanskog kantona i na njoj nije dozvoljena bilo kakva gradnja, te da je USR Glavatica rijeku Doljanku proglasilo prirodnim mrijestilištem i da je na takvoj rijeci zabranjena izgradnja male hidroelektrane shodno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu.

14. N.S. i 27 drugih lica kao žalilaca su 23. novembra 2018. godine izjavili žalbu protiv rješenja Službe od 12. septembra 2018. godine, budući da Općina Jablanica nije pozvala predstavnike građana da uzmu učešće u postupku donošenja navedenog rješenja, pa im kao zainteresovanoj strani nije omogućeno učešće u tom postupku zbog čega nisu mogli iskazati svoje mišljenje. U žalbi su naveli i da su dostavu navedenog rješenja tražili na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama.

15. Služba je Rješenjem broj 04-25-2-358/18 od 5. decembra 2018. godine odbacila žalbu N.S. i drugih žalilaca izjavljenu protiv rješenja Službe od 12. septembra 2018. godine kao neblagovremenu i izjavljenu od neovlaštenog lica.

16. N.S. i 27 drugih lica kao žalilaca su 27. decembra 2018. godine izjavili žalbu protiv rješenja Službe od 5. decembra 2018. godine i rješenja Službe od 12. septembra 2018. godine.

17. Ministarstvo građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo građenja i prostornog uređenja) je Rješenjem broj UP.II-09-03-25-131/18 od 6. maja 2019. godine odbilo kao neosnovanu žalbu N.S. i drugih žalilaca izjavljenu protiv rješenja Službe od 5. decembra 2018. godine i od 12. septembra 2018. godine.

18. N.S. i drugi tužioci su 17. jula 2019. godine pokrenuli upravni spor pred Kantonalnim sudom u Mostaru radi utvrđenja da su tužioci stranke u upravnom postupku i poništenja rješenja Ministarstva građenja i prostornog uređenja od 6. maja 2019. godine, te rješenja Službe od 5. decembra 2018. godine i od 12. septembra 2018. godine. U tužbi su naveli, između ostalog, da im nije omogućeno da u upravnom postupku ostvare i zaštite svoja prava i pravne interese, budući da je rješenjem Službe od 5. decembra 2018. godine njihova žalba odbačena kao neblagovremenu i izjavljena od neovlaštenog lica. Tužioci navode da se u obrazloženju osporenog rješenja navodi da je njihova žalba blagovremena, ali da nije izjavljena od ovlaštenog lica, što je potpuno kontradiktorno dispozitivu tog rješenja. Također navode da su očigledno bili zainteresovani da učestvuju kao stranka tokom cijelog upravnog postupka, izjavljivanjem žalbi i pokretanjem upravnih sporova.

19. U međuvremenu, Kantonalni sud u Sarajevu je Presudom broj 09 0 U 032504 18 U od 16. jula 2021. godine uvažio tužbu Dž.Š. od 15. oktobra 2018. godine, poništio rješenje Federalnog ministarstva okoliša i turizma od 12. jula 2017. godine i predmet vratio Federalnom ministarstvu na ponovni postupak. Kantonalni sud u Sarajevu je u obrazloženju presude naveo, između ostalog, da je Federalno ministarstvo okoliša i turizma osporeno rješenje od 12. jula 2017. godine bilo dužno dostaviti svim onim licima kojima je uputilo akt od 6. februara 2017. godine o namjeri izgradnje male hidroelektrane, a među njima i tužiocu i time mu omogućiti da zaštiti svoja prva i pravne interese, shodno članu 37. stav 4. Zakona o zaštiti okoliša i čl. 8., 11. i 141. Zakona o upravnom postupku.

20. Investitor je 16. augusta 2021. godine dostavio Federalnom ministarstvu okoliša i turizma podnesak kojim se izjasnio da ostaje pri zahtjevu za izdavanje okolinske dozvole za malu hidroelektranu na rijeci Doljanka.

21. Kantonalni sud u Mostaru je Presudom broj 07 0 U 016748 19 U od 29. decembra 2021. godine uvažio tužbu tužilaca (N.S. i drugih) od 17. jula 2019. godine, poništio rješenje Ministarstva građenja i prostornog uređenja od 6. maja 2019. godine i rješenje Službe od 5. decembra 2018. godine i predmet vratio Službi na ponovni postupak. Kantonalni sud u Mostaru je u obrazloženju presude naveo, između ostalog, da su u predmetni upravni postupak trebali biti uključeni tužioci kao

stranka sa posebnim interesom, shodno članu 49. stav 2. i članu 50. Zakona o upravnom postupku. Također je naveo da je Ministarstvo građenja i prostornog uređenja priznalo tužiocima status stranke u postupku i to dostavljanjem punomoćniku N.S. i ostalih rješenja od 12. septembra 2018. godine, te odlučivanjem o njihovoj žalbi. Kantonalni sud u Mostaru je naveo da su upravni organi u postupku donošenja osporenih rješenja učinili bitne povrede pravila postupka, tako da osporena rješenja sadrže nedostatke koji sprječavaju ocjenu njihove zakonitosti, zbog čega je odlučio kao u izreci.

22. U ponovljenom postupku, Federalno ministarstvo okoliša i turizma je Rješenjem broj UPI 05/2-23-11-51/15-4 AK od 30. decembra 2021. godine odbilo zahtjev investitora za izdavanje okolinske dozvole za malu hidroelektranu „Zlate“ koji je tom organu podnesen 16. augusta 2021. godine, iz razloga što hidroelektrane ne podliježu obavezi pribavljanja okolinske dozvole. Federalno ministarstvo okoliša i turizma je u obrazloženju rješenja navelo, između ostalog, da su se u preiodu od izdavanja okolinske dozvole rješenjem od 12. jula 2017. godine do donošenja presude Kantonalnog suda u Sarajevu od 16. jula 2021. godine promijenile okolnosti za predmetnu malu hidroelektranu na način da je ona izgrađena i puštena u rad u februaru 2020. godine sa drugim potrebnim dozvolama drugih organa vlasti (Općina Jablanica je Rješenjem broj 04-25-6-855/19 od 27. marta 2020. godine odobrila investitoru upotrebu složenog elektroenergetskog objekta male hidroelektrane Zlate). Zatim je naveo da je izmijenjen pravni osnov za rješavanje jer je na snagu stupio novi Zakon o zaštiti okoliša, koji se ima primijeniti u ponovnom postupku (Mišljenje Ureda Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima EU dostavljeno Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u Aktu broj 03-02/3-19-842/21 od 27. septembra 2021. godine) prema kojem navedena mala hidroelektrana nije u obavezi pribavljati okolinske dozvole.

23. Apelant, kojeg je zastupao predsjednik udruženja Dž.Š., je 27. januara 2022. godine podnio tužbu Kantonalnom sudu u Sarajevu radi poništenja Rješenja Federalnog ministarstva okoliša i turizma broj UPI 05/2-23-11-51/15-4 AK od 30. decembra 2021. godine. Iz odgovora na apelaciju Kantonalnom sudu u Sarajevu od 14. aprila 2022. godine proizlazi da je navedena tužba zavedena pod brojem 09 0 U 040581 22 U.

24. Iz stanja spisa proizilazi da je postupak u predmetu broj 09 0 U 040581 22 U u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelant smatra da mu je zbog dužine trajanja predmetnog postupka povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant ističe da je u periodu od 12. jula 2017. godine, kada je rješenjem izdata okolinska dozvolu investitoru za navedenu malu hidroelektranu, pa do donošenja Presude Kantonalnog suda u Sarajevu od 16. jula 2021. godine, mala hidroelektrana Zlate izgrađena, te da se zbog dugotrajnog suđenja pravni lijek pokazao kao potpuno neefikasan, jer je izgradnja male hidroelektrane vršena na nezakonit način tokom sudskog postupka. Dalje navodi da je Federalno ministarstvo okoliša i turizma rješenjem od 30. decembra 2021. godine nezakonito oslobodilo investitora pribavljanja nove okolinske dozvole i izrade nove Studije uticaja na okolinu, u kojem postupku bi građani morali po sili zakona učestvovati, te na tu pravnu stvar nezakonito primijenio novi Zakon o zaštiti okoliša koji buduća postrojena malih hidroelektrana oslobađa pribavljanja okolinske dozvole. Apelant ističe da je 26. januara 2022. godine podnio tužbu Kantonalnom sudu u Sarajevu radi poništenja Rješenja Federalnog ministarstva okoliša i turizma od 30. decembra 2021. godine, ali da presuda još uvijek nije donesena. Također navodi da će se zbog dugotrajnosti sudskih postupaka, koji traju i do tri godine, ponoviti situacija u kojoj investitor bez okolinske dozvole nastavlja devastirati okolinu i ugrožavati ljudskih prava u oblasti okoline, zbog čega smatra da se navedeni upravni spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu treba riješiti hitno i tako otkloniti mogućnost kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

26. Kantonalni sud je naveo da je apelantovu tužbu zaprimio 27. januara 2022. godine, da je navedenu tužbu dostavio tuženom na odgovor 4. februara 2022. godine, te da je tuženi dostavio odgovor na tužbu 25. februara 2022. godine. Kantonalni sud je istakao da nije donio odluku u predmetnom upravnom sporu, jer je apelantova tužba zaprimljena 2022. godine, dok taj sud rješava preostale neriješene predmete iz 2018. godine. Kantonalni sud je naveo da je opterećen velikim brojem predmeta (upravnih sporova) i da prioritarno radi u skladu sa Planom rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta. U konačnici je istakao da zbog sve navedenog nije došlo do povrede apelantovog prava na suđenje u razumnom roku, te je predložio da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

27. U **Zakonu o upravnom postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

Član 6.

Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, preduzeća (društava), ustanova i drugih pravnih lica, što obuhvata dobru organizaciju na izvršavanju poslova organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

Član 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

28. U **Zakonu o upravnim sporovima** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 9/05) relevantne odredbe glase:

Član 55.

Ukoliko ovaj Zakon ne sadrži odredbe o postupku u upravnim sporovima shodno će se primjenjivati odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen parnični postupak.

29. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine ", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) relevantne odredbe glase:

Član 10.

(1) Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

(2) Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

VI. Dopustivost

30. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

31. Ustavni sud ukazuje da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni

dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu činjenično stanje predmeta, odnosno okolnost da postupak nije okončan, Ustavni sud smatra da je predmetna apelacija, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku kao jednog od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

32. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg ne bi bila dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

33. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u ovom dijelu ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

34. Apelant smatra da mu je zbog dužine trajanja predmetnog postupka došlo do povrede prava na suđenje u „razumnom“ roku kao jednog od segmenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

35. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.[...]

36. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

Relevantni principi

37. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom

praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38 i *Delić protiv Bosne i Hercegovine* presuda od 2. marta 2021. godine, stav 18.).

38. Osim toga, Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda, podsjeća na to da član 6. stav 1. Evropske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sisteme na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog člana, uključujući i obavezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Evropski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. oktobra 2005. godine, stav 23.

Period koji se uzima u obzir

39. Ustavni sud prije svega zapaža da je tužilac Dž.Š. (u svoje ime i u ime apelanta, odnosno građana koji su potpisali peticiju protiv izgradnje male hidroelektrane na rijeci Doljanka) 15. oktobra 2018. godine pokrenuo upravni spor podnošenjem tužbe radi poništenja rješenja Federalnog ministarstva okoliša i turizma od 12. jula 2017. godine. Ustavni sud će u odnosu na razumnost dužine trajanja predmetnog postupka razmatrati period od 15. oktobra 2018. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do donošenja odluke Ustavnog suda. Dakle, period koji traje tri godine i osam mjeseci.

Analiza razumnosti trajanja postupka

40. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o upravnom postupku, tj. sporu koji po zakonu nije hitne prirode. S obzirom na navedene činjenice i materijalne dokaze dostavljene Ustavnom sudu, Ustavni sud zaključuje da se radi o nešto složenijem postupku.

41. Također, Ustavni sud zapaža da je predmetni postupak od većeg interesa za apelanta i ostalu javnost jer o ishodu postupka zavisi da li predmetna mala hidroelektrana podliježe obavezi izdavanja okolinske dozvole, odnosno provođenju mjera zaštite okoline tokom njene izgradnje i rada. Ocjenjujući ponašanje apelanta, Ustavni sud zapaža da apelant svojim postupcima nije uticao na dužinu trajanja predmetnog postupka.

42. Ocjenjujući ponašanje nadležnih organa i sudova u relevantnom periodu, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u Sarajevu, odlučujući u upravnom sporu po tužbi Dž.Š., tek nakon dvije godine i devet mjeseci od dana podnošenja tužbe donio presudu kojom je poništio kao nepravilnu drugostepenu odluku koju je donio organ uprave i predmet vratio drugostepenom organu na ponovni postupak, što predstavlja postupanje suprotno standardima prava na pravično suđenje, koji zahtijevaju efikasno postupanje bez nepotrebnog odlaganja. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u Mostaru, odlučujući u upravnom sporu po tužbi N.S. i drugih, tek nakon dvije

godine i pet mjeseci donio presudu kojom je poništio kao nepravilne drugostepene i prvostepene odluke koje su donijeli organi uprave i predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak, što također predstavlja postupanje suprotno standardima prava na pravično suđenje, koji zahtijevaju efikasno postupanje bez nepotrebnog odlaganja. Osim toga, imajući u vidu da su odluke organa uprave poništene kao nepravilne i postupak vraćan u početnu fazu, Ustavni sud smatra da organi uprave u konkretnom slučaju predmetni postupak nisu vodili efikasno i u skladu sa standardima prava na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda i Ustavnog suda da stalno vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili organu ne predstavlja uvijek najbolji način da pojedinci realiziraju svoja prava. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili organu, često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava, gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP-4843/18* od 4. juna 2020. godine, tačka 38., dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba). Također, Ustavni sud zapaža da se postupak trenutno vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu po apelantovoj tužbi podnesenoj radi poništenja rješenja Federalnog ministarstva okoliša i turizma od 30. decembra 2021. godine, o kojoj tužbi Kantonalni sud još uvijek nije odučio, dakle u periodu od oko pet mjeseci od dana podnošenja tužbe.

43. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je ponašanje organa uprave i redovnih sudova u odlučujućoj mjeri doprinijelo ukupnoj dužini trajanja postupka, jer njihovo postupanje nije bilo efektivno, odnosno nije bilo u skladu sa standardima prava na pravično suđenje koji obavezuju javnu vlast da postupke vodi u razumnom roku, djelotvorno i bez nepotrebnog odugovlačenja.

44. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da dužina predmetnog postupka, koji je od većeg interesa za apelanta, a u relevantnom periodu traje duže od tri godine i još nije okončan, ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji kršenje prava apelanta na "suđenje u razumnom roku" kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

45. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantovanih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

46. Međutim, apelant nije tražio naknadu nematerijalne štete zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, zbog čega, u smislu naprijed navedenog, utvrđivanje povrede ovog ustavnog prava, samo po sebi, predstavlja primjerenu i dovoljnu pravnu zaštitu (vidi Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4461/16 od 20. decembra 2017. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda apelantovog prava na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer predmetni postupak, koji je od većeg interesa za apelanta, u relevantnom periodu traje duže od tri godine i još nije okončan, a toj dužini je u odlučnoj mjeri doprinijelo neefektivno postupanje organa uprave i redovnih sudova koji nisu postupali u skladu sa standardima prava na pravično suđenje koji obavezuju javnu vlast da postupke vodi u razumnom roku, djelotvorno i bez nepotrebnog odugovlačenja.

48. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7) i člana 72. st. (4) i (5) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati zahtjev apelanta za donošenje privremene mjere.

50. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.